Yayın Adı : Aksam Kitap | Periyod : Aylık | Tarih : 11.11.2016
Ili : Istanbul | Sayfa : 1 | Tiraj : 103.027

Bazı yazarlar vardır ki yalnızca iyi yazmakla kalmaz, Türkçe edebiyat nehrinin yatağına yön verirler. Cılızlaşan, cansızlaşan suların yeniden çağıldamasına katkı sunarlar. Sait Faik Abasıyanık, gerek kitaplarıyla gerek yarattığı kahramanlarla gerekse üslubu ve öykülerine konu edindikleriyle Türk öykücülüğünün kabul gören alışkanlıklarını kırar, yazmanın ve edebiyatla ilgili başka imkânların varlığını gösterir.
ÖZGE UYSAL 8-9

GÜNDELİK HAYATIN HİKÂYECİSİ SAİT FAİK

GÜNDELİK HAYATIN

Bazı yazarlar vardır ki yalnızca iyi yazmakla kalmaz, Türkçe edebiyat nehrinin yatağına yön verirler. Cılızlaşan, cansızlaşan suların yeniden çağıldamasına katkı sunarlar. Sait Faik Abasıyanık, gerek kitaplarıyla gerek yarattığı kahramanlarla gerekse üslubu ve öykülerine konu edindikleriyle Türk öykücülüğünün kabul gören alışkanlıklarını kırar, yazmanın ve edebiyatla ilgili başka imkânların varlığını gösterir.

ÖZGE UYSAL
ozgeuysal@yahoo.com

'Atardım kendimi, büyük şehirlerin
Asma köprülerinden suya,
Duyardım suyu yardığımı.
Görürdüm suya düşüşümün
Köprüye fışkırttığı suyu'
Sait Faik Abasıyanık

Türkçe edebiyat denilince çok okunan, kitapları başka dillere çevrilen, edebi açıdan kıymetli birçok romancı, şair ve öykücüden söz edebiliriz. Ancak bazı yazarlar vardır ki yalnızca iyi yazmakla kalmaz, Türkçe edebiyat nehrinin yatağına yön verirler. Cılızlaşan, cansızlaşan suların yeniden çağıldamasına katkı sunarlar. Sait Faik Abasıyanık, gerek kitaplarıyla gerekse üslubu ve öykülerine konu edindikleriyle Türk öykücülüğünün yerleşik alışkanlıkları kırar, yazmanın ve edebiyatla ilgili imkânların varlığını gösterir.

1906 yılında dünyaya gelen Sait Faik, 48 yıllık kısa ömrüne birçok öykü kitabı, roman, röportaj, çeviri sığdırır. Olumsuzlukların yakasını bırakmadığı dönemlerde yazıya küsse de disiplinsiz bir yazar olmakla suçlansa da Türkçe edebiyatın en verimli kalemlerinden biridir. İlk öyküsü İpekli Mendil'i, Bursa Erkek Lisesi'nde öğrenciyken kaleme alır ve bu öyküsü Nisan 1934 tarihli Varlık Dergisi'nde yayımlanır. 1934-36 yılları arasında Milliyet Gazetesi ve Hür Gazete, Sait Faik'in metinlerine yer verir.

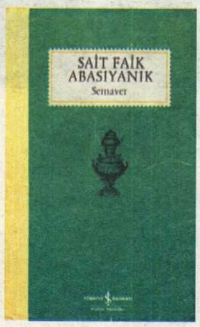

Sait Faik, o döneme kadarki yazarlık geleneğine bağlı kalmaz. Disiplinsizdir, hikâyeleştireceği konuları gündelik hayat içerisinden devşirir, karakterleri idealize edilmiş tipler değil, hayatın her alanında karşımıza çıkabilecek alelade insanlardır. "Öykülerinde gündelik yaşamımızda varlıklarını bile hissetmediğimiz insanların sıradan yaşamlarını, 'tutunamayanları', bir köşeye itilmişleri, sokak serserilerini, hayat kadınlarını, balıkçıları gündeme getirerek Türk öykücülüğüne 'küçük insan' kavramını kazandırmıştır." Tüm bu seçimleri ve edebiyata konu olacakları tahtından sokağa indirmesiyle, Türk öykücülüğünde daha önce duyulmamış bir sesin sahibi olur. O, hiçbir dönem toplum için sanat yapmaz, kitapları aracılığıyla herhangi bir dünya görüşünün savunusunu da üstlenmez. Ona atfedilebilecek ve eserlerinde sık sık kendini hissettiren akım, olsa olsa Hümanizm olabilir. "Bir insanı sevmekle başlar her şey." dediğinde, yaşam içerisinde bireyin konumunu ve insanın özünde iyi olduğuna vurgu yapmaktadır. Elbette metinleri aracılığıyla eleştirdiği şeyler de olur ancak bunları ideolojik bir zemine oturtmaz; onun karşı çıktığı şey, toplum tarafından dayatılan roller, uydurulan sıfatlar, yani bireyin özgürlüğünü kısıtlayan şeylerdir.

ONUN ÖYKÜCÜLÜĞÜ 3 DÖNEME AYRILIR

Fethi Naci, Sait Faik Abasıyanık'ın öykücülüğünü üç döneme ayırır: "Sait Faik'in Hikayeciliği" kitabında, Semaver, Sarnıç ve Şahmerdan'ı, Sait Faik'in öykücülüğünün ilk dönem eserleri, 1948 yılında yayımlanan Lüzumsuz Adam ile 1952 yılında yayımlanan Son Kuşlar arasındaki dönemi ise yazarın öykücülüğünün ikinci dönemi olarak ele alır. Alemdağ'da Var Bir Yılan ise, Sait Faik öykücülüğünün üçüncü döneminin başlangıcını duyuran kitap olarak değerlendirilir.

İlk öykü kitabı Semaver, 1936 yılında okurla buluşur. Sait Faik, Semaver'de, hayatının bazı dönemlerini geçirdiği üç şehri, bu şehirlerdeki izlenimlerini ve insanın iyiliğine dair tükenmez inancını anlatır. İkinci öykü kitabı Sarnıç, 1939 yılında yayımlanır. İlk kitabında olduğu gibi Sarnıç'ta da küçük insanın övgüye değer hayatını konu edinir, insanlık ve sevgi güzellemeleri yapar. Hemen ertesi yıl, 1940'ta üçüncü öykü kitabı Şahmerdan yayımlanır. Bu kitabında, dilde ve anlatımda klasik öykünün izlerinin iyice silikleştiği dikkat çeker; İstanbul izlenimlerini aktaran yazar, öykücülüğündeki değişikliğin habercisi olan 20 öyküyle okurun karşısına çıkar. Kitapta yer alan Çelme öyküsüyle, halkı askerlikten soğuttuğu iddiasıyla askeri mahkemede yargılanır. Sait Faik için durgunluk dönemi de böylelikle başlamış olur.

İlk üç kitabından sonra, uzun bir dönem öykü kitabı yayımlanmaz. Bu sessizlik, 1944 yılında ilk romanı Medarı Maişet Motoru'nun yayımlanmasıyla son bulur. Roman, basıldıktan kısa bir süre sonra toplatılır. Sonraki birkaç baskısı Birtakım İnsanlar ismiyle yapılır. 1948 yılında Lüzumsuz

Adam'ın yayımlanmasıyla, Sait Faik öykücülüğündeki değişimler de dikkat çeker. Yazarın hem dili hem üslubu eskisi gibi değildir. Okura, olay örgüsünü silikleştirdiği, dilde gündelik dilin ritmini yakaladığı ve argoyu kendine has bir biçimde edebiyatla kaynaştırdığı öyküler sunar. Bu dönem 1951'de Havada Bulut, Kumpanya ve Havuz Başı'nın, 1952'de Son Kuşlar'ın yayımlanmasıyla devam eder. 1953 yılında ikinci romanı Kayıp Aranıyor yayımlanır. Aynı yıl, Şimdi Sevişme Vakti isimli şiir kitabı da okuruyla kucaklaşır.

İKÂYECİSİ SAİT FAİK

1954 yılında yayımlanan öykü kitabı Alemdağ'da Var Bir Yılan ile Sait Faik'in öykücülüğündeki ustalaşma ve kırılma noktası nihai halini alır. O dönem edebiyat çevresindeki isimler, Vedat Günyol da bu isimlerden biridir, bu kitabı Sait Faik'in sürrealizme geçişinin göstergesi olarak yorumlar. Sait Faik, gerçeküstü yaklaşımları ve anlatımındaki sembolik akışla, yaşadığı toplumda farklılıkların nasıl büyük hızla törpülendiğini anlatır. Necip Tosun, bu kitabın önemini ilan eder: "Alemdağ'da Var Bir Yılan sadece Sait Faik'in en iyi eseri değil, 1950 öykücüler kuşağını etkileyen, belki de doğuran öykümüzün sınır taşlarından biridir."

Edebiyatta uzun zamandır tartışılan bir konu var: Bir eserin niteliğini gösteren anlaşılmaz ve sembolik anlamlarla yüklü olması mıdır? Yoksa ulaşılması zor olan iyi nitelik, basitlik ve duru bir anlatımda mı saklıdır? Sorunun doğru bir cevabı olduğundan emin değilim; yazara ve yazınsal türe göre, sorunun cevabı da değişiklik gösterebilir. Ancak sanıyorum 1900'lü yılların başında bu sorunun cevabı, anlaşılmaz anlamlar yüklü metinlerin daha önemsenir olması gerektiği yönündeydi. Sait Faik, öyküleriyle edebiyat sahnesine çıkıp okurla buluşmaya başlamasıyla, Türkçe edebiyatın nitelik tartışmasına da kendi cevabını verir gibidir: Şiirsel anlatım, metnin duruluğundan da doğabilir. Sait Faik'in öykülerindeki şairanelik ağdalı cümlelerden değil, gündelik hayatın basit olaylarından ve duru bir anlatımın içinden doğmaktadır. Son dönem kapıldığı gerçeküstücülük ve sembolik anlatım da olabildiğince yalın ve anlaşılır olacaktır. Sait Faik, klasik öykücülüğü de klasik anlatım tekniklerini de terk eder; hatta edebiyatta tekniği tamamen terk ettiği ve kendi kaleminin sesiyle yazdığını söylemek mümkündür.

SAİT FAİK HİKÂYE ARMAĞANI

Sait Faik Hikâye Armağanı, geçmişte olduğu gibi bugün de Türkçe edebiyatı takip eden okura yön veren ödüllerden biridir. 1955 yılında Haldun Taner ve Sabahattin Kudret Aksal'a verilen ödül, 1960'ların başında kesintiye uğrar; 1964 yılından itibaren Darüşşafaka Cemiyeti çatısı altında devam eder, 2003 – 2011 yılları arasında Darüşşafaka Vakfı ve Yapı Kredi Yayınları işbirliği ile devam ettirilir. 2012 yılından itibaren bu önemli görevi Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları üstlenir.

Sait Faik'in kültür dünyasına etkileri edebiyatla da sınırlı kalmaz. Şiirleri bestelenir, kederе de neşeye de eşlik eden şarkılara dönüşür. 2014 yılında, İstanbul Müzik Festivali kapsamında, Özen Yula'nın yazıp yönettiği Sait Faik isimli eserin bestesi Fazıl Say tarafından yapılır ve Burgazada'da, sevilen öykücünün evinde izleyicisiyle buluşur. Sait Faik öykülerindeki çok seslilik ve birçok öğeyi barındıran dünyalar, ona adını veren çalışmalarda da kendini hissettirir.

Ben, Sait Faik hikâyeleriyle ortaokuldayken, edebiyat öğretmenim sayesinde tanıştım. Okuduğum ilk Sait Faik hikâyesi, Dülger Balığının Ölümü'ydü ve bu kısa hikâyeden çok etkilenmiştim. Edebi olarak en iyi Sait

Faik hikâyesini söylemek bana düşmez, böyle bir konuda doğruluk taşıma iddiasında bulunan bir seçim yapılabileceğini de sanmıyorum. Ancak bana kalırsa, Sait Faik'in hayata bakışını, insanların yargıları hakkında düşündüklerini, bizi törpülemeye çalışanları en güzel anlattığı metinlerinden biridir Dülger Balığının Ölümü. Sait Faik'in Türkçe edebiyata ve okurların dünyasına sunduklarını hakkında söz söylemeye çabaladığım bu yazıyı, Dülger Balığının Ölümü öyküsünün sonuyla kapatmak isterim:

"Onu atmosferimize, suyumuza alıştırdığımız gün, bayramlar edeceğiz. Elimize görünüşü dehşetli, korkunç, çirkin ama, aslında küser huylu, pek sakin, pek korkak, pek hassas, iyi yürekli, tatlı ve korkak bakışlı bir yaratık geçirdiğimizden böbürlenerek onu üzmek için elimizden geleni yapacağız. Şaşıracak, önce katlanacak. Onu şair, küskün, anlaşılmayan biri yapacağız. Bir gün hassaslığını, ertesi gün sevgisini, üçüncü gün korkaklığını, sükûnunu kötüleyecek, canından bezdireceğiz. İçinde ne kadar güzel şey varsa hepsini, birer birer söküp atacak. Acı acı sırıtarak İsa'nın tuttuğu belinin ortasındaki parmak izi yerlerini, mahmuzları, kerpeteni, eğesi, testeresi ve baltasıyla kazıyacak. İlk çağlardaki canavar halini bulacak.

Bir kere suyumuza alışmaya görsün. Onu canavar haline getirmek için hiçbir fırsatı kaçırmayacağız."

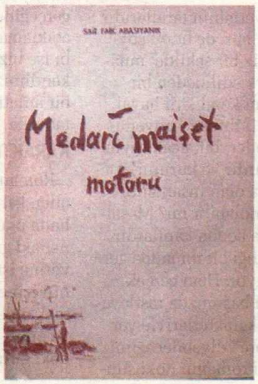

1-http://tosunnecip.blogcu.com/sait-faik-oykuculugu-necip-tosun/2648794, Çevrimiçi 01.11.2016

2-Necip TOSUN, Öykümüzün Sınır Taşları, Dedalus Yayınları, 1. Baskı, Ekim 2016, Sf. 122.